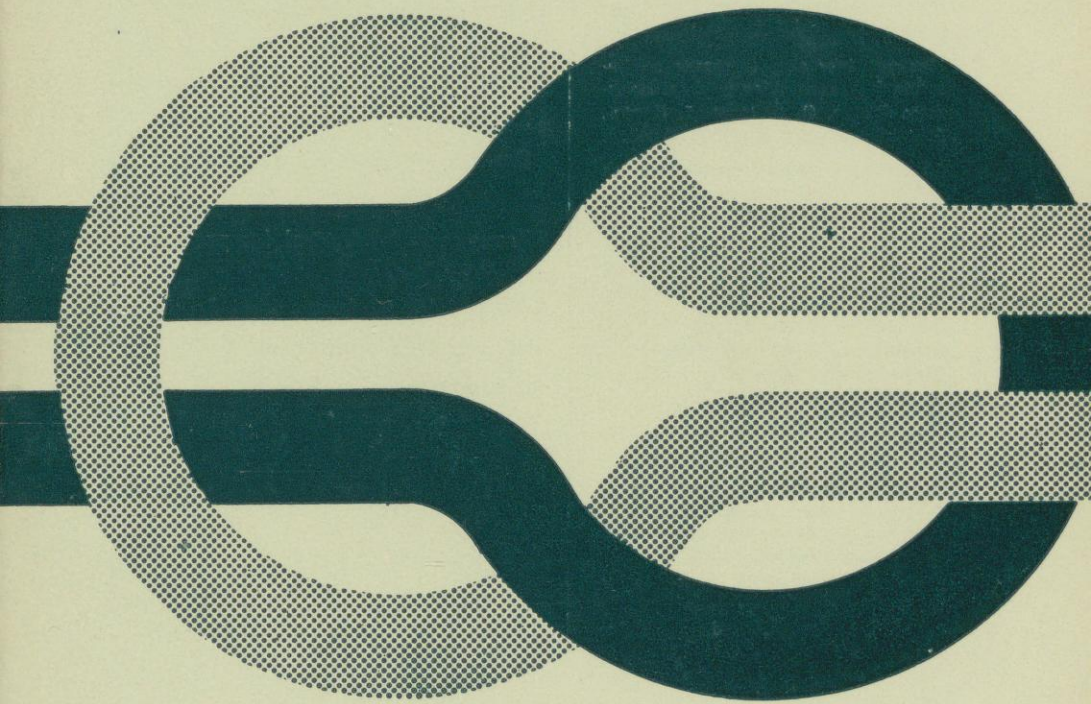
UNIVERSITETSBIBLIOTEKET

21. årg. - 1975 - Nr. 4

Rapport

SAMORDNINGSRÅDET FOR
ÅNDSSVAKESAKEN I NORGE

Rapport (tidl. Hjertebladet)

UTGIVER: SAMORDNINGSRÅDET FOR ÅNDSSVAKESAKEN I NORGE
SEKRETÆR: ADVOKAT KAARE JØNSBERG, TORGGATEN 10, OSLO 1

Redaktør: Ruth Erlandsen
Redaksjonskomité: — Kari Bredal — Alfhild Hansson — Else Hansson — Knut Werner

Henvendelser angående abonnement og adresseforandringer skjer til forretningsføreren **Gunvor Heier, Postboks 167, 1324 Lysaker.**

Innbetaling for abonnement til **postgirokonto nr. 9473,bankgirokonto nr. 6088.05.01081** eller til forretningsføreren. Bladet kommer med 6 nummer i året. Kontingenten er kr. 15,— pr. år.

Henvendelser ang. annonser og betaling for disse skjer til **Aug. Hanssens Forlag, Ø. Slottsgt. 5, II etg., Oslo 1.** Bankgiro nr. 7001.05.01928.

Manuskripter til «Rapport» sendes redaktør **Ruth Erlandsen, Kirkeveien 44, Oslo 3.**

Følgende organisasjoner er tilsluttet Samordningsrådet for åndssvakesaken i Norge:

Det Norske Diakonforbund
Nasjonalforeningen for Folkehelsen
Norges Bondekvinnelag
Norges Husmorforbund
Norges Røde Kors
Norsk Lærerlag
Norsk Folkehjelp
Norske Kvinners Sanitetsforening
Åndssvakesakens bestyrerforening
Skolestyrerkollegiet ved skoler for psykisk utviklingshemmede
Forbund av pedagogisk personale for psykisk utviklingshemmede
Norsk Sykepleierforbund
Redd Barna

I DETTE NUMMER:

Også vi er utålmodige, sa helsedirektøren
Kvinnekupp på Hamar
Bli kjent med barna før de kommer til institusjonen
Nytt fra Samordningsrådet
Samme skolelov for alle barn
Ingen vanlig syklubb
Trenger vi en sentral for produksjon og salg?
106 000 kr. til forskning i år
Barnesanger som er annerledes
Dippedutter eller behandling
Landet Rundt

– Også vi er utålmodige, sa helsedirektøren

FYLKENE LITE INTERESSERT I OMSORGEN!

— Utålmodigheten hos de som arbeider med de psykisk utviklingshemmede for å få løst omsorgen på beste måte, deles av den sentrale helsemyndighet, forsikret helsedirektør Torbjørn Mork i sitt åpningsforedrag 6. juni på Samordningsrådets årsmøte i Hamar. Han minnet om at vi møter to hindringer, knapphet på finanser og personell, og prioriteringen.

I spørsmål om prioritering rettet helsedirektøren kritikk mot fylkesmyndigheter som synes lite interessert i Helsevernet for psykisk utviklingshemmede, til tross for henstillinger fra Helsedirektoratet om å prioritere denne sektor fordi den ligger tilbake.

— Det er god latin at helsedirektøren følger fylkenes egen prioritering når lånesøknadene til Kommunalbanken settes opp. Men på denne sektor har jeg fraveket praksis med god samvittighet for i det hele tatt å få bygget institusjoner for psykisk utviklingshemmede, sa Torbjørn Mork.

Helsedirektøren kom nærmere inn på de 100 ekstraordinære nye stillinger som Regjeringen samme dag hadde godkjent i statsråd innen omsorgen for psykisk utviklingshemmede. Stillingene kommer i tillegg til de som blir opprettet som følge av aksjonsplanen om ekstraordinære tiltak vedtatt i Stortinget i november i fjor.

16 undervisningsledere blir ansatt

Av de 100 nye stillinger blir det 16 undervisningsstillinger for intern opplæring i institusjonene, opplyste helsedirektøren. Disse kan besettes i løpet av kort tid. Mork pekte på at personellmangelen innenfor Helsevernet for psykisk utviklingshemmede ikke er større enn for vanlige sykehus og psykisk helsevern. Men det faglige nivå er betydelig lavere. En større del av personellet er uten faglige forutsetninger. Dette betyr en belastning på det sparsomme fagutdannede personell.

Helsedirektøren sa at det er meningen å komme i gang i løpet av høsten med en organisasjonsanalyse på personellsektoren. I samarbeid med Kommunenes Sentralforbund og Norsk institutt for sykehusforskning har Helsedirektoratets kontor for psykiatri og sykepleierkontoret utarbeidet et opplegg, som i første omgang skal omfatte Klæbu pleiehjem i Sør-Trøndelag og Åkershagan i Hedmark.

Tre nye hjelpepleierskoler godkjent

I Helsedirektoratets sykepleierkontor er det tatt initiativ til å få opprettet hjelpepleierskoler i vernepleie ved samtlige sentralhjem, og opprettelse er godkjent for Vestlandsheimen ved Bergen, Hellandheimen i Romsdal og Vensmoen i Nordland, opplyste Torbjørn Mork videre.

Om tilsynsutvalgene for Helsevernet sa helsedirektøren at de 17 som er opprettet til nå, har tatt fatt på sitt byrdefulle oppdrag med interesse og iver. Samtlige medlemmer har gått aktivt inn for å gjøre en god jobb, og bare erfaringene vil vise om de makter det, sa Mork. Han sa at de rapporter Helsedirektoratet hittil har fått fra utvalgenes besøk i institusjoner og i privatpleie har gitt myndighetene opplysninger som bl.a. har betydning for fordelingen av de 25 millioner kroner i ekstraordinære midler.

— Denne ekstrabevilgning skal ikke gå til nybygg, men til bygningsmessige utbedringsarbeider. Også fylkene forplikter seg til å sette inn ekstraordinære midler sammen med det beløp de blir tildelt. På den måten kan vi få en fordobling av de 25 millioner kroner på to-tre år, sa Mork. I forhandlingene med fylkene blir det lagt vekt på å satse særlig på mindre institusjoner og tiltak i nærmiljøet. Forlengelsen av de gunstige lånevilkårene til ytterligere fem år og utvidelsen av ordningen til også å gjelde kjøp av bygninger og etablering av dag- og nattinstitusjoner vil forhåpentlig gi gode resultater.

Helsedirektør Torbjørn Mork: — Sentralhjemmene skal bygges ned, men deres fagtilbud bygges opp. (Foto: NTB.)

Mer omsorg i nærmiljøet

Om stortingsmeldingen om omsorgen for psykisk utviklingshemmede understreket Mork at den stikkordmessig følger Lossius-komitéens innstilling med det samme hovedprinsipp: å komme bort fra preg av særomsorg over til omsorg integrert i et samordnet helsevern i og utenfor institusjonene. Dette skal skje i nært samarbeid med helse-, sosial- og trygdevesen lokalt og sentralt.

Det vil foregå en «vridning» av ressursbruk fra institusjonene til nærmiljøet, sa helsedirektøren. Han ville karakterisere institusjonene som hjelpemidler for det som er

fundamentet — det lokale medisinske hjelpeapparat.

Foreldrene vil få en sentral plass i de samarbeidsorganer som stortingsmeldingen foreslår. Muligheten for å beholde barna hjemme må bli et reelt alternativ til institusjonsomsorgen. Dette forutsetter en god del eksterne tiltak som daghjem og avlastningshjem. Sentralinstitusjonene skal bygges ned, men deres faglige tilbud skal styrkes.

Ingen egen finasieringsordning

Til kritikken mot stortingsmeldingen for manglende opplegg til finansieringsordninger svarte helsedirektøren at dette riktignok er en stor mangel ved meldingen hvis man ser ensidig på den. Men det henger sammen med at vi ikke ønsker en særomsorg og derfor ikke spesielle finansieringsordninger uten til å løse helt spesielle oppgaver. Regjeringen og Stortinget har gitt uttrykk for ønske om å se finansieringen av alle tilbud under ett. Det skjer i stortingsmeldingen om sosiale tjenester, men heller ikke den gir svar på alle spørsmål. Det hele vil først bli fullstendig klarlagt i utredningen fra hovedkomitéen for reform i lokalforvaltningen, sa Torbjørn Mork.

Stortingsmeldingen fastslår at de statlige myndigheter har et klart ansvar for forskning og informasjon. Men det er nøvendig med samarbeid med frivillige organisasjoner på bakgrunn av deres lange erfaring og brede kontaktflate overalt i befolkningen.

— Det er bred politisk enighet om at det er en oppgave for fellesskapet å sørge for at alle mennesker får et mest mulig individuelt tilpasset tilbud. I de frivillige organisasjoner er det derfor mange som spør med bekymring: Er det ikke lenger noen plass for oss? En del av bekymringen grunner seg nok i at innsatsen også betyr mye personlig for de som deltar, sa helsedirektøren videre.

Organisasjonenes plass

— Det er klart at det i fremtiden vil være et stort behov for de frivillige organisasjoners innsats, fortsatte Mork. Men vi må drøfte arbeidsfordeling og samarbeidsforhold for at den samlede innsats kan gi det beste resultat.

Regjeringen regner med at organisasjonenes oppgaver med utbygging, tildels også drift av institusjoner etterhvert overtas av det offentlige. De frivillige organisasjonenes innsats må heretter særlig konsentreres om informasjon og holdningsbearbeidelse — ikke bare til foreldre og publikum ,men også til helsepersonell. Mye av den dårlige rekruttering innen Helsevernet for psykisk utviklingshemmede har sin årsak i uvitenhet om hva arbeidet innebærer.

Verdens Helseorganisasjon tar saken opp

Helsedirektøren sluttet sitt åpningsforedrag med å peke på omsorgen for psykisk utviklingshem-

mede i dag står i søkelyset på godt og ondt ikke bare nasjonalt, men også internasjonalt. Mork var nettopp kommet tilbake fra den 28. generalforsamling i Verdens Helseorganisasjon — WHO — i Geneve, der det for første gang i organisasjonens historie ble vedtatt en resolusjon om psykisk utviklingshemmede. Den ble fremmet etter initiativ av New Zealand og Norge og fikk bred tilslutning.

I uttalelsen går WHO inn for at denne sektor i helsetjenesten nå må prioriteres for alvor. Den oppfordrer medlemslandene til å støtte epidemiologiske, psyko-sosiale og biologiske forskningsoppgaver innenfor psykisk utviklingshemning, og prioritere arbeidet med å forebygge åndssvakhet. WHO's generaldirektør blir pålagt å bistå landene i omsorgen for psykisk utviklingshemmede både når det gjelder forebygging og behandling. Internasjonale retningslinjer bør forberedes for opplæring av personell og medarbeidere i service-organer. Rapport om fremgang på disse områder skal legges fram på WHO's generalforsamling om to år.

— Denne internasjonale oppmerksomhet kan komme til å få større betydning enn vi kanskje er klar over når det gjelder å sikre de psykisk utviklingshemmede en mest mulig normal tilværelse. Det kan skape en konkurranse mellom landene om best mulig omsorg, forskning og informasjon, og det vil bety en stimulans for oss i Norge, sa helsedirektøren til slutt.

KVINNEKUPP PÅ HAMAR

— Utbyggingen av åndssvakomsorgen i de siste 30 år ville vært umulig uten kvinnenes innsats, enkeltvis og i grupper. Hovedtyngden av behandling og opplæring bæres av kvinner.

— Men hovedaktørene i Samordningsrådets årsmøte er menn. Det kan ikke merkes på programmet at vi befinner oss i kvinneåret.

— Dette har vi hatt oppe til tverrfaglig drøftelse på Åkershagan. Vi har delegert oppgaven å innlede dagens hovedemne til vår forstanderinne med 20 års erfaring, søster Borghild M o e.

Denne talen av den programoppsatte hovedinnleder områdeoverlege I. G i m s e ble oppfattet og applaudert som et overraskende «kvinnekupp» på Hamar-møtet. I stedet for å holde sitt foredrag, ga han ordet til Borghild Moe. Årsmøtedeltakerne fikk en motvekt mot den totalt mannsdominerte foredragsrekken, og en innføring med mange hverdagsdetaljer i hovedtemaet: «Psykisk utviklingshemmedes liv i institusjonene. Personalgruppenes deltakelse i dette liv. Perspektiver om utvikling til noe bedre.»

Bli kjent med barna før de kommer til institusjonen

FAMILIEFORSKNING ET FORSØMT FELT

— Det ligger en fare i integrasjonstanken: Foreldre vil føle seg forpliktet til å ha sitt barn hjemme, selv om de ikke kan makte det, sa forstanderinne Borghild Moe på Åkershagan i årsmøtets innledningsforedrag til hovedtemaet — livet i institusjonen.

Hun minnet om at mange trenger omsorg 24 timer i døgnet. Derfor må vi ha institusjonene. Mangen bitter kamp er utkjempet før foreldrene kommer så langt som til innleggelse. Vi vil at foreldrene skal ha forklart sitt barn at det skal flytte hjemmefra. Vi må bli kjent med hverandre før de kommer, sa Borghild Moe.

Institusjonsplassering er i mange tilfeller eneste utvei hvis ikke hele familien skal bli behandlingstrengende. Det gjelder særlig barn med svære adferdsforstyrrelser. De er falt mellom to stoler — barne- og ungdomspsykiatrien og helsevernet for psykisk utviklingshemmede.

Begge kjønn i samme ungdomsavdeling

Ved Åkershagan er det fremdeles en avdeling med 27 senger, og det er vanskelig å få delt den opp. I de øvrige avdelinger er det 4, 7, 8 og 16 plasser. Vi går mer inn for å få begge kjønn i avdelingen, opplyste forstanderinnen. En ungdomsavdeling har blandet belegg, og et foreningsopplegg med begge kjønn går godt.

Svært få — selv de lavest fungerende — er helt uten tilbud om aktivitet. Men mange har svært lite av tilbud. For de som ikke kan komme ut av avdelingene, er det faste treningsprogrammer. Siktepunktet er å selvstendiggjøre klientene mest mulig.

— Institusjonen skal erstatte hjemmet, men selve bemanningen gjør dette umulig. Om ettermiddagen forlater størstedelen av personalet institusjonen. I vanlige hjem er familien samlet om kveldene.

Forstanderinnen opplyste at man har hatt en prøveordning gående på Åkershagan de siste måneder. Institusjonen er delt inn i avdelingsgrupper med en samarbeidsgruppe. Barn fra en småbarnsavdeling er flyttet over på en avdeling med større barn. En avdeling har barn med store adferdsvansker en har invalide og barn med autistiske trekk, og endelig en aktiviseringsgruppe for lavtstående.

Enten solskinnshistorier — eller det stikk motsatte

Sentralhjemmene må settes i stand til å bli virkelig utdannelsesinstitusjoner, sa forstanderinnen videre. Hun så det som skadelig for

omsorgen at informasjonen gjerne enten er rene solskinnshistorier eller det stikk motsatte.

— Viktig for et vellykket resultat er samarbeidet med foreldrene. De er kanskje prisgitt vår vurdering av hva som er best for barnet. Det er sjelden de våger å gå i mot våre vedtak. Vi må være varsom med å omtale fremgang hos barnet som noe vi har maktet, men ikke foreldrene. Det er forsket for lite omkring familier med psykisk utviklingshemmede barn. Det er ikke gjor noe for å komme ned i dybden av problemene og få svar på hva som kan gjøres for å normalisere tilværelsen for barna.

Borghild Moe pekte også på den forvirring som rår ved at spesialskolene har begynt å engasjere seg i åndssvakeomsorgen. Jeg tror det flerfaglige tilbud i helsevernet er bedre enn det ensidig spesialpedagogiske tilbud i spesialskolene, sa hun.

Som fremtidsmål satte Åkershagans forstanderinne opp: nedbygging av avdelingene, bedre undervisningslokaler og idretts- og fritidsmuligheter, personell med forskjellig faglig bakgrunn. Klientene må bli mere med i fritidstilbud utenfor institusjonene. I dag skjer organiseringen vesentlig innenfor.

En slik utvikling må til hvis vi skal forhindre at foreldrene beholder barn hjemme under uholdbare forhold, sa Borghild Moe.

Uheldig kvinneoverskudd

I sitt innlegg om hverdagen for klientene i avdelingen sa avdelingsleder Bernt A r n e r bl.a. at man i dag setter mye inn på å skape et hjemlig miljø. Men store avdelinger og underbemanning gjør at det daglige strev tar all tid. Det er også en fare for at de samme elever blir gjenstand for pleiernes oppmerksomhet. Overskuddet av kvinnelig personale på de fleste avdelinger fratar mange klienter identifikasjon og de kvinnelige klienter den naturlige kontakt med en voksen mann, slik det skjer i samfunnet ellers og i de fleste hjem.

Sentralhjem med egen campingplass

Fritidsleder Svein H a n s e n ga en livlig skildring av de mange fritidsaktiviteter på Åkershagan, antagelig det eneste sentralhjem i landet med egen campingplass. Campingplassen ligger like ved Hamar og har fiskerett og 45 sengeplasser i hytter og tømmerhus. Viktig for selvsendiggjøring av barna er hytteturene hvor de steller seg selv.

— Da guttene så poteter med skrell for første gang, trodde de det var stein i gryta! fortalte Svein Hansen.

Til Solgården i Spania har også de aller dårligste pasientene vært med. Men det begynner å bli kostbart. Vi sparer i åtte—ti måneder, kommer hjem totalt blakke, og begynner å spare for neste år.

Impulser fra Ragnhild Schibbye

Hedmark fylkes foreldre- og støttelag for psykisk utviklingshemmede var vertskap for årsmøte på

Ikke lett å normalisere forholdene i institusjonen når størstedelen av personalet forlater avdelingen om ettermiddagen. I vanlige hjem er hele familien samlet om kvelden.
(Foto: Anders Jonsson, tidsskriftet «Psykisk Utvecklingshämning».)

velkommen av fylkeslege Gustav Vig og av støttelagets formann, skolestyrer Orvar Thorsrud. Formannen Gunnar Brekke holdt minnetale over Ragnhild Schibbye, en av åndssvakeomsorgens store pionerer som døde i desember i fjor.

Under festmiddagen som Hedmark fylke ga for årsmøtet, sa Olav Heggland, foreldreforeningens nye formann, i en hilsningstale at det var påvirkningen fra Ragnhild Schibbye i hans ungdom som var sterkt medvirkende årsak til at han var

Nytt fra Samordningsrådet for åndssvakesaken i Norge

Bestyrer Gunnar Brekke, Bergen, ble gjenvalgt som Samordningsrådets formann på årsmøte i Hamar 7. juni.

Som nytt medlem av arbeidsutvalget ble valgt bestyrer Edith Arnesen, Oslo, mens fru Inger Lofthus Iversen, Bergen, og bestyrer Per Barkved, Holmestrand, ble gjenvalgt.

De gjenstående i arbeidsutvalget er: nestformannen Knut Werner, Oslo, Alfred Græsli, Trondheim og Orvar Thorsrud, Hamar.

Som varamenn til arbeidsutvalget ble valgt: Ruth Eide, Trondheim, Vera Fjeldstad, Oslo, og Torbjørg Flåm, Aurland.

I Samarbeidsutvalget for Norsk Forbund for psykisk utviklingshemmede og Samordningsrådet har forbundets nye formann Olav Heggland, Trondheim, gått inn i steden for Tor Brandt, Oslo.

Styret i Åndssvakesakens Forskningsfond og Eli Vindeggs fond har enstemmig valgt overlege Chr. Lohne-Knudsen til ny formann. Han har overtatt som styreformann etter områdeoverlege Hallvard Vislie, som av helsemessige grunner har bedt seg fritatt. Som nestformann i fondsstyret er valgt res. kap. Olav Kr. Strømme, Kristiansand S.

Norsk Sykepleierforbund og Redd Barna ble på årsmøte på Hamar enstemmig innvotert som nye medlemmer av Samordningsrådet for åndssvakesaken i Norge. Utsendingene for de to organisasjonene, Aslaug Kaasa fra Sykepleierforbundet og Vigdis Meyer fra Redd Barna ble ønsket velkommen til samarbeidet i rådet.

Aslaug Kaasa minnet om at et stort antall sykepleiere arbeidet innenfor omsorgen, og at den sterke utvikling i primærhelsetjenesten vil medføre at sykepleierne får stadig mer kontakt med psykisk utviklingshemmede.

Vigdis Meyer opplyste at Redd Barna har planer om et integrert daghjem på Hamar.

---

blitt leder av Norsk forbund for psykisk utviklingshemmede, — den organisasjon som først stilte seg kritisk til den utbygging hun gikk inn for.

— Mens det ved starten av forbundet hersket et klart motsetningsforhold til Samordningsrådet, er vi i dag helt på bølgelengde, og det hersker en gjensidig respekt og tillit mellom de to forbund. Holdningen har endret seg, og jeg håper vi greier å etablere samarbeidsforhold som kan forhindre at vi får rene foreldreorganisasjoner og rene humanitære organisasjoner, sa Heggland.

En del stoff fra årsmøtet må utstå til neste nummer av «Rapport». Da kommer også omtale av den nordiske kongress i Århus i august.

SAMME LOV FOR ALLE SKOLEBARN:

Men vi må ikke få «hakkekyllinger» i normalskolen

— La oss håpe at de funksjonshemmede aldri må bli «hakkekyllinger» i «normalskolen», men at hver eneste en av dem må få utvikle seg fritt og lykkelig i det «større samfunnet» og dra nytte av de større sjanser til utvikling.

Dette skrev Norsk Skoleblad på lederplass etter at den nye grunnskoleloven endelig var vedtatt med 20 mot 17 stemmer i Lagtinget den 10. juni i år. De viktigste endringene går som kjent ut på at funksjonshemmede barn skal integreres i vanlig skole. Kirke- og undervisningsminister Bjartmar Gjerde sa under odelstingsdebatten at grunnskolen har nådd det kvalitetsmessige nivå at vi finner det forsvarlig å avvikle spesialskoleloven og organisere opplæringen av alle barn i vårt land under en og samme lov.

— For de funksjonshemmede betyr integreringstanken i praksis nye tilbud, og nye retitgheter, sa statsråd Gjerde. Loven gir rett til behandling og pedagogisk stimulering av alle funksjonshemmede barn fra fra tidligste førskolealder, og den søker å imøtekomme deres behov gjennom hele grunnskolealderen. Lov om videregående opplæring, som Stortinget vedtok for et år siden, fører integreringstanken videre, og setter ingen aldersgrense for de funksjonshemmedes rett til opplæring.

Foreldre skal vite hvor ansvaret ligger

Undervisningsministeren pekte på at loven forutsetter en sterk vilje til samordning av alle faglige krefter — i og utenfor skolen. Det må bli et hovedspørsmål i dette samarbeidet hva det enkelte funksjonshemmede barn har behov for av behandling og opplæring. Samtidig må det være klart at foreldre og barn gjennom et utfyllende regelverk må være beskyttet mot tilfeldighet og vilkårlighet i behandlingen.

Ansvaret for opplæring av alle barn i en kommune skal ligge samlet på ett sted, og da i kommunen selv. Det er viktig at ansvaret ikke lenger blir delt mellom kommune og stat, og at foreldrene vet hvor ansvaret ligger. Det styrker den livsviktige følelsen av å «høre hjemme» et sted, og blant sine egne i kommunen.

Gjerde pekte på at det økte kommunale ansvar i lovforslaget følges av et nytt prinsipp for statstilskudd til funksjonshemmede elever. Staten skal dekke de godkjente driftsutgifter som går ut over de gjen-

HARALD HATLING EFTF. A/S
Fjordgt. 38
Trondheim — Telefon 27 045

SIMON PETERSEN A/S
Alt i skotøy
O. Tryggv gt. 42 - Tlf. 22 439
Trondheim

TROMI FABRIKKER
Trondheim — Telefon 39 920

BERNHARD SLOTTEMO
Malerforretning
GULVBELEGG
Verdal — Tlf 78 382

HAUGAN SUPERMARKED A/S
Stubbsvingen 39
Trondheim — Telefon 36 480

A/S SELSBAKK FABRIKKER
Boks 2027
Trondheim — Telefon 35 020

E. ERLANDSEN
Urmaker
Midt på Nordre
Trondheim — Telefon 21 784

NIDARVOLL TREVAREFABRIKK
Telefon 35 265 — Trondheim

A/s Verdal Manufakturforretning
Alt i stoffer og konfeksjon
Verdal — Tlf. 78 457

A/S EPA LAVPRISMARKED
O. Trygvasonsgt. 28 — Trondheim
Sentralbord 27 070

HERRESENTERET
Nordregt. 28 — Telefon 25 163
Trondheim
Stort utvalg i moderne herreklær

A/S HAGEANLEGG
Flaggstenger - Stiger - Hageporter
Tørkestativer - En gros - En detalj
7056 Moholt - Trondheim - Tlf. 38 176

as understells-behandling
2600 LILLEHAMMER

nomsnittlige utgifter som kommunene har pr. elev i grunnskolen.

— Med den nye loven har vi ikke løst de mange vansker som knytter seg til opplæring av funksjonshemmede barn og unge, men vi har fått et grunnlag for å løse dem på flere måter enn vi hittil har hatt. Det avgjørende for den måten vi velger å organisere opplæringen på, må være hensynet til hva som tjener det enkelte barn og den enkelte unge best, sa undervisningsministeren i odelstingsdebatten.

Vestfold, Sogn og Fjordane og Nordland prøvefylker

Kirke- og undervisningsdepartementet tar sikte på at lovendringene skal gjøres gjeldende snarest mulig, om mulig allerede fra 1.1.1976. Departementet har foreslått at Vestfold, Sogn og Fjordane og Nordland blir prøvefylker for en samordning av alle tiltak for funksjonshemmede. Også de helsemessige tiltak blir tatt med under denne utprøving i praksis.

Norsk Skoleblad minner om at mange punkter i den nye loven vil kreve nærmere avklaring, blant annet dette:

Hvor går grensen mellom de som uten skade kan integreres og de som kan bli skadet, psykisk — og kanskje til og med fysisk — av å skulle bli integrert i det noe «tøffe» miljøet som grunnskolen kan være?

Her er vi inne på holdninger og endringer av holdninger, mellom voksne og kanskje enda mer mellom barn, skriver bladet.

INGEN VANLIG SYKLUBB

25-års jubiléer for syklubber har aldri opptatt særlig mye spalteplass i «Rapport», og kommer vel heller ikke til å gjøre det i fremtiden. Men sygruppen «Spre solskinn» — en avdeling av Støttelaget for psykisk utviklingshemmede i Bergen og Hordaland — er ifølge egne og andres utsagn ingen vanlig syklubb. Den har i løpet av sin levetid spredt solskinn for 400 000 kroner på institusjoner for psykisk utviklingshemmede vest for Langfjellene.

Hvor mye det blir omregnet i bittesmå prydelige sting kan vi bare forsøke å tenke oss. «Spred solskinn» er ialfall kjent for sine fine håndarbeider, og det er et rykte verd å ta vare på i vår teknifiserte tid.

«Spred solskinn» så dagens lys i april 1950, og de første 42 damer med formannen Rachel Ervik Nielsen i spissen gikk øyeblikkelig i gang med sin inntektsbringende virksomhet. Foreningen teller nå 100 medlemmer og har ingen problemer med rekrutteringen, opplyser formann i jubileumsåret, Borgny Johannessen.

Av de 400 000 kroner sygruppen hittil har bevilget, har 350 000 kroner gått til Furuly Barnehjem på Askøy. Dessuten er en rekke mindre hjem og Åndssvakesakens forskningsfond tilgodesett med pengebidrag, og ettersom damene fortsatt håndterer broderinålene med stor flid, vil det sikkert komme mer fra de samme hender.

Stikk den!

BRIAB VOGNSERVICE
Serviceverksted for bremser til alle kategorier tilhengere
Moderne bremseprøveanlegg
1652 Torp. Tlf. 14 954 - 14 955

SKJEBERG AUTOSERVICE
Vask - Smøring - Service
Skjeberg — Telefon 68 391

MANDALS SPAREBANK
Mandal
*
Etablert 1840

MIN GULLSMEDFORRETNING
finner De i Wesselgården i Asker sentrum.
Velkommen til et besøk i en hyggelig forretning. Reparasjoner utføres.
ASKER GULL OG SØLV
Gullsmed Fr. Claudi — Tlf. 78 10 84

Pålegg — Kjøtt
Pølsevarer — fra
Kongsvinger
Tlf. 14 413 - 15 004
EKÅS A/S

Glassmester REIDAR HESLER
Stasjonsveien 39 — Strømmen
Telefon 71 29 16
Kunst- og Bygningsglassmester

BESØK
OLAF HYGGEN's HAVESENTER
Kjellstad - 3400 LIERBYEN - Tlf. 84 67 02

HØIE KOLONIAL
4710 MOSBY — Tlf. Kristiansand 35 534
Alt i Dagligvarer

NOREMA A/S
Sentralbord 25 090 — Vangsveien 100
2300 HAMAR

Planlegg nå for **EPOXYBELEGGING**
av **betonggulv** og **siloer**
Enkelt å smøre på.
Gjør betongen speilblank og evigvarende.
Be om tilbud
EPOXY TEKNIKK A/S
Postboks 88, 8601 Mo — Tlf. (078) 68 990

TRENGER VI EN SENTRAL FOR PRODUKSJON OG SALG?

— Vi trenger en sentral for produktutvikling og salg, som kan koordinere alt produktivt arbeid ved institusjonene for psykisk utviklingshemmede, sa produksjonsleder Steffen E i d e ved Åkershagan sentralhjem i sitt foredrag på SOR-årsmøte på Hamar om «Opplæring og arbeid».

Steffen Eide så det som et fremtidsønske å få tilstrekkelig store produksjonsenheter ved institusjonene. Men ved siden av underleverdørvirksomhet må det satses på egne produkter for å holde en jevnere beskjeftigelse. Slike produkter vil best kunne utvikles sentralt, og også salgsarbeidet burde sentraliseres. Sentralen kunne også hjelpe til med å skaffe underleveranser og publisere regelmessige underleverandør-børser, hvor de enkelte produksjonsenhetenes ledige kapasitet for forskjellig typer arbeid ble gjort kjent for næringslivet.

Ved produksjonsavdelingen på Åkershagan arbeider 25 klienter, 10 kvinner og 15 menn. Det er fem mer enn kapasiteten egentlig tillater. Mange pasienter blir gående for lenge i arbeidsstuene fordi vi ikke har kapasitet til å prøve dem i produktivt arbeid, st Steffen Eide. Det er i alt 312 klienter på Åkershagan, pluss 35 daghjemsplasserte.

Arbeidsstuene gjør et godt, allsidig og grunnleggende arbeid med motoriske og motiverte oppdrag. Men stagnasjonen kan lett komme hvis klientene ikke får prøve seg også på andre typer arbeid.

Vanskelig å holde jevn sysselsetting

Det er en vanskelig oppgave å skaffe tilstrekkelig med arbeidsoppdrag til å kunne holde jevn sysselsetting ved produksjonsavdelingen, sa Eide. Vi har opparbeidet et godt samarbeid med et ti-tall bedrifter i distriktet, som alle mer eller mindre kontinuerlig forsyner oss med arbeidsoppdrag. Vi er med andre ord underleverandører for industrien i Hamar-distriktet.

Det ligger i sakens natur at vi får oppdrag fra bedriftene når det er hastverk, slik at de trenger hjelp for å kunne holde sine leveringstider. Fordi en så stor del av våre oppdrag har svært korte leveringstider, kan det lett oppstå mellomperioder med mindre å gjøre, og andre perioder da vi må utvide kapasiteten for å klare leveringstidene.

Våre arbeidsoppdrag har vært mye montering og pakking, men en stadig større del av operasjonene blir utført ved maskinell hjelp. De fleste maskiner har vi lånt av våre arbeidsgivere. Vi tar imidlertid sikte på å utvide vår egen maskinpark etter behovet og etter hva vi får råd til.

A. HAMSTADS
Bakeri og Konditori
anbefales
Namsos - Telefon 72 046

STORDAL LANDBRUKSSERVICE
Knut Stordal
Tlf. 69 264 - priv. 69 203 — 1745 Skjeberg

AUSTMARKA LANDHANDLERI
Inneh.: O. Asak
Ass. Landhandleri
Austmarka — Telefon 28 221

BIRI-MØBLER A/S
Sentralbord 99 486 — Biristrand

BØRSTAD GJESTGIVERI
Namsos — Tlf 72 131
Like ved stasjonen

L. O. G.
Alt for Hus og Hage
Kiperviksgt. 3 - Ålesund - Tlf. 21 335

L. BJØRNBAKK
Gullsmed og Urmakerforretning
Storgt. 12 - Horten - Tlf. 41 403

ANKER HOLMBERG
Aut. Rørleggerfirma
N. Hjellegt. 25 - SKIEN - Tlf. 24 825

SKOPPUM PUKKVERK
Skoppum — Telefon (033) 81 507
Grus - Pukk - Havesingel

Karstein Skaftesmo & Sønn A/s
Maskinentreprenører
Namsos — Telefon 72 159

SKJERNØY HANDELSLAG
Ass. Landhandel
Postadresse: Skjernøysund
Telefon Mandal 68 591

NIDELVEN BRUK
Sagbruk - Høvleri - Bygningsartikler
Trykkimpregneringsanlegg
Skarpnes - Fevik - Telefon 20 246

HUNDSETHS GARVERI
Hestmarka - Namsos - Tlf. 72 172

SIGURD JOHANSSON
Mek. Verksted
Ulsmågveien - 5050 Nesttun
Telefon (05) 10 02 60

SVEISESERVICE A/S
Namsos — Telefon 72 495 - Priv. 73 198
Spesialitet:
Produksjon av Strekkmetall utetrapper

På vår overbygde bedding bygger vi alle typer lasteskip. Opptil 3000 BRT
Spesialitet: Supplyskip
GERH. VOLDNES A/S
6090 Fosnavåg - Tlf. 49 - Telex 42 325

For å få tilstrekkelig med arbeidsoppdrag og for å få en så jevn belastning i vår produksjon som mulig, har vi måttet kjøpe en brukt varebil til transport av deler og varer til og fra våre oppdragsgivere.

Vi arbeider også med å få våre egne produkter, og dette har lyktes for et produkts vedkommende. Men vi har dessverre ikke arbeidskapasitet til å sette produksjonen ut i livet nå, opplyste Steffen Eide.

Siden siste årsskifte har arbeidsstuene hatt en produksjonsforberedende gruppe i sine lokaler. Her er nå seks elever sysselsatt med oppdrag fra produksjonsavdelingen.

Vi har også et godt samarbeid med de øverste trinn ved skolen på Åkershagan. Elevene får arbeidsoppdrag fra oss til sin arbeids- og tempotrening. Dessuten har elevene hjulpet oss når vi har manglet kapasitet tli å holde de korte leveringstidene. To mindre hjem i Hedmark, Olsrud og Holo, har hatt kontinuerlig arbeid fra produksjonsavdelingen på Åkershagan, utført i arbeidsstuenes regi på de to hjemmene.

Normalt «hardt» arbeidsmiljø

Arbeidstiden ved produksjonsavdelingen er fra 7 til 16 med fri hver lørdag.. Ferier og ekstra fri blir forsøkt holdt innenfor vanlige bestemmelser i arbeidslivet. Dette kan kanskje virke noe hardt, men vi er kommet til at det er nødvendig for å tilpasse våre arbeidere til et normalt arbeidsmiljø, for å sikre en fast arbeidsstokk av hensyn til våre oppdragsgivere, og for å gi våre arbeidere følelsen av at de er nyttige samfunnsborgere som gjør et meningsfylt arbeid. Det blir stillet krav til dem, og det liker de.

Det vitner om trivsel at sykefraværet i 1974 var under 4 prosent. Dessuten møter de fleste opp et kvarter før arbeidstiden begynner om morgenen.

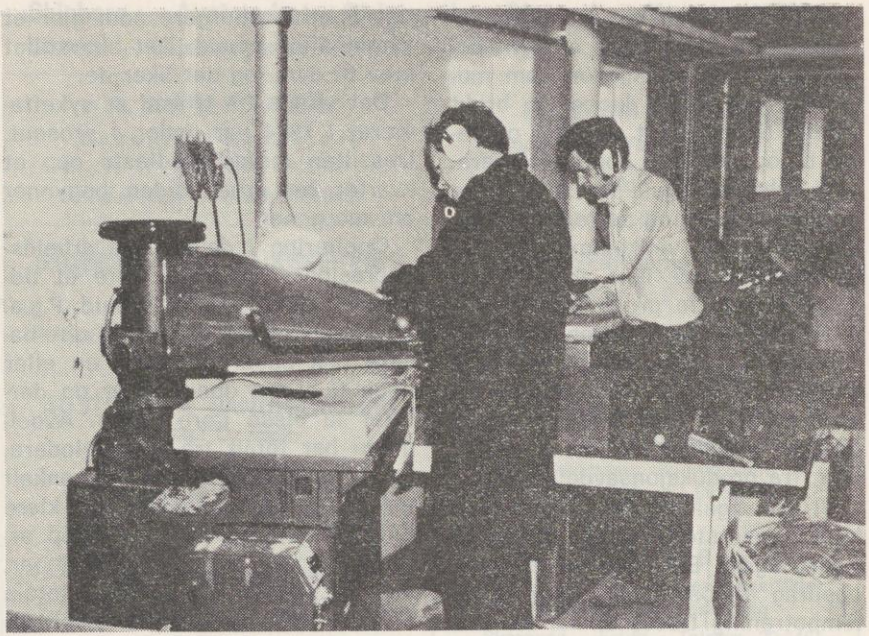
Opplæring i de enkelte arbeidsoperasjoner kan ofte være et tidkrevende tålmodighetsarbeid. P.g.a. liten arbeidskapasitet må vi ofte basere oss på å lære opp en eller noen få i nye operasjoner og deretter la disse lære andre. Avdelingen har totalt tre arbeidsledere.

For at arbeidet skal bli enkelt nok til at de svakeste kan klare det, må vi også ofte dele opp arbeidet i svært små deloperasjoner, selv om dette går ut over den totale effektivitet. Den enkelte arbeiders muligheter er svært forskjellige, og så langt vi makter prøver vi å la dem utvikle seg ved stadig å prøve seg på vanskeligere oppgaver.

Bare to utplassert siste år

For noen av våre arbeidere er vi kommet så langt at de arbeidsmessig burde få prøve seg på det vanlige arbeidsmarked. Av produksjonsavdelingens arbeidere har vi bare hatt varig godt resultat ved slik utplassering for to arbeidere det siste året.

Noen av årsakene til at det ikke har vært flere er at de skal konkurrere på et allerede slakt arbeidsmarked som vi har her i Hedmark. Lønn og sosiale utgifter for en ansatt er i dag så høy at en må forstå arbeidsgiverne når de vil være sik-

Fra produksjonsavdelingen på Åkershagan, som er underleverandør for industrien i Hedmark.

re på høy effektivitet og kort opplæringstid for de ansatte.

Ofte er det også slik at de som arbeidsmessig vil kunne klare et arbeid utenfor institusjonen, mangler den nødvendige sosiale tilpasning til å kunne gli inn i miljøet på en vanlig arbeidsplass. De er usikre på seg selv ved utplassering, og vi skulle hatt kapasitet til å være med dem helt eller delvis den første tiden.

Det vi savner mest i vår totale opplæring er en vernet sysselsetting utenfor institusjonen, en overgangsbedrift før endelig utplassering.

De vanlige vernede bedrifter som finnes er ikke åpne for pasienter ved en institusjon, og vi har derfor måttet forsøke å finne andre muligheter.

Vi har startet en forsøksordning med å låne ut arbeidskraft til bedrifter vi har kontakt med. Dette blir rimeligere enn ansettelse p.g.a. de sosiale utgifter, og er dessuten mindre forpliktende for arbeidsgiveren.

På vår side oppnår vi at en av våre arbeidere får den sosiale trening og tilpasning til et vanlig arbeidsmiljø som vi ønsker å gi ham. Vi får også et bedre grunnlag å bygge på før eventuell utplassering.

Denne form for utplasseirng er helt på prøvestadiet, men vi håper å få utviklet den til en erstatning for de vernede arbeidsplasser vi mangler. Bedriftene i slike tilfeller

106000 til forskning i år

MEN SØKNADER OM DET DOBBELTE

Åndssvakesakens Forskningsfond og Eli Vindeggs fond har i 1975 fått 12 søknader om støtte til forskningsoppgaver, og den samlede søknadsmassen var på vel 217 000 kroner. Fondsstyret har sett seg i stand til å gi bevilgning, helt eller delvis, til 11 av de 12 søknadene, og for et samlet beløp på under halvparten av søknadssummen, nemlig 106 000 kroner. Dette opplyste fondets styremformann, overlege Christofer L o h n e - K n u d s e n, i en orientering på Samordningsrådets årsmøte.

Forskningsfondet fikk siste år 93 600 kroner i gaver. Derav var hele 75 000 kroner samlet inn av Samordningsrådets tidligere formann, res. kap. Olav Kr. Strømme, Kristiansand S. Sammen med fondets renter tillot dette en utdeling på noe over 100 000 kroner, og søknadene måtte derfor behandles med hård hånd.

— Forskning er kostbart, det er en realitet man ikke kommer utenom. Men all erfaring viser at det er omkostninger som forrenter seg i form av dypere erkjennelse og bedre hjelp til de psykisk utviklingshemmede, sa fondsstyrets formann.

Overlege Lohne-Knudsen sluttet med en appell til årsmøtedeltakerne om at de på hvert sitt sted og gjennom sine organisasjoner bidrar til å holde Åndssvakesakens Forskningsfond levende og aktivt. Bidrag kan sendes til Åndssvakesakens Forskningsfond, Hans Nielsens Hauges gate 44, Oslo 4.

---

bør være små, slik at miljøet ikke blir for overveldende, og det blir lettere å oppnå kontakt med de andre arbeiderne.

En stor arbeidskraftreserve

— Ved mitt arbeid ved Åkershagan er jeg blitt overbevist om at vi har en stor arbeidskraftreserve i våre yrkesvalghemmede, sa Steffen Eide. Det er en arbeidskraft som de selv inderlig ønsker å få bruke. Får vi muligheter til å legge arbeidet til rette for pasientene med lokaler, betjening og tilførsel av egnet arbeid, vil trivselen øke for den enkelte pasient, og samfunnet får et positivt tilskudd til nasjonalproduktet.

I praksis vil en slik utnyttelse av arbeidskraften vanskelig kunne tenkes uten våre institusjoner. Opplæringen vil i alle fall måtte foregå der, eller i nær tilknytning til institusjonene. Også selve arbeidet er det vanskelig å spre ut som hjemmearbeid, p.g.a. store avstander, mye transport og en nesten uoverkommelig administrasjon, kontroll og planlegging.

På fondets styremøte 29. mai i år ble følgende søknader innvilget:

1. Dosent dr. med. Oddmund Søvik ved Haukeland sykehus i Bergen søkte på vegne av Forskningslaboratoriet ved Barneklinikken, Haukeland sykehus, om 17 484 kroner til utstyr til fortsatt forskning om årsaksforholdene ved nedsatt sukkerinnhold og kalkinnhold i blodet hos nyfødte, særlig hos for tidlig fødte barn. Det synes grunn til å anta at dette kan føre til bl.a. psykisk utviklingshemning. Fondet bevilget 15 000 kroner til dette forskningsprosjektet i 1974, og i år ble det bevilget 10 000 kroner.

2. Dr. med. Johan Aarli, Haukeland sykehus, søkte om og ble innvilget 985 kroner til Phadebes I & E, et preparat som anvendes til bestemmelse av antistoffer i blodet. Aarli har funnet at 20—25 prosent av epileptikerne i hans materiale på 400 pasienter ved nevrologisk avdeling, Haukeland sykehus, hadde nedsatt serumkonsentrasjon av antistoffer. Dette fører til komplikasjoner som allergiske reaksjoner, tannkjøtthevelser m.m. Den nedsatte konsentrasjon skyldes muligens anti-epileptiske midler. Forskningsprosjektet har direkte tilknytning til Helsevernet for psykisk utviklingshemmede, fordi våre institusjoner har opptil 20 prosent klienter med epilepsi.

3. Klinisk psykolog Marit Langset, for tiden fagkonsulent i Kirke- og undervisningsdepartementet, søkte om 35 000 kroner til statistisk databehandling, utskrivning og publisering av resultatene av et langvarig forskningsarbeid i forbindelse med infeksjon av Toxoplasma Gondii og mulige psykologiske, pedagogiske og sosialmedisinske virkninger. Søkeren vil på grunnlag av et materiale på 1000 funksjonshemmede barn og unge, derav 150—200 psykisk utviklingshemmede på ombecil-nivå, forsøke å finne ut om toxoplasmose kan være en direkte eller indirekte årsak til funksjonshemninger, lærehemninger, sansedefekter osv. Styret bevilget 10 000 kroner til statistisk batabehandling, men fant at utskrivning og publisering ikke ligger under fondets oppgaver.

4. Adjunkt, førstelærer Olav Skille, Røstad off. skole, Levanger, søkte om 15 000 kroner til utprøving av en musikalitetstest ved Åkershagan. Musikkterapi er etter hvert blitt et virksomt middel i behandling av psykisk utviklingshemmede for å fremme funksjonshevning. Hittil har man manglet egnet diagnosemateriale som direkte peker på behandlingsmetoder. Den foreslåtte musikalitetstest vil kunne utvikles til å bli et slikt middel. Styret bevilget 10 000 kroner.

5. Assistentlege Torbjørn Haldorsen, Nevrologisk avdeling, Haukeland sykehus, søkte om 8 374 kroner for dekning av reagenser m. m. til undersøkelse av anti-epileptikas innflytelse på immunsystemet hos pasienter med epilepsi. Dette forskningsprosjekt har en viss tilknytning til dosent dr. med. Johan Aarlis prosjekt. Styret bevilget 5000 kroner.

6. Dr. med. Sverre Lie, Pediatrisk forskningsinstitutt ved Rikshospitalet i Oslo, søkte om og ble innvilget 10 000 kroner til utstyr og til studiereise i forbindelse med diagnostikk og utredning av en rekke medfødte stoffskiftesykdommer hvor den såkalte «lysosomfunksjon» er affisert. Disse tilstander er ofte ledsaget av psykisk utviklingshemning. Tilstanden vil kunne påvises allerede i fosterlivet.

7. Prosessor dr. med. Sverre Halvorsen, overlege ved Barneavdelingen ved Ullevål sykehus i Oslo, søkte om 15 000 kroner til et forskningsprosjekt i forbindelse med diettbehandling av Føllings sykdom. Her har vi et nasjonalt ansvar, og beløpet ble bevilget uten diskusjon.

8. Spesiallege Guri Elisabeth Bramnes ved Statens attføringsinstitutt søkte om 11 500 kroner og ble innvilget 9000 kroner til å fullføre et forskningsprosjekt i forbindelse med et spesialopplegg — variert trening — for psykisk utviklingshemmede. Ved siden av den yrkesmessige trening er det lagt hovedvekt på sosial tilpasning både yrkesmessig og i fritiden.

9. Førsteamanuensis Kjell Hole, Fysiologisk institutt ved Universitetet i Bergen, søkte om 6000 kroner til fortsatt forskning over Serotoninerge nevroners betydning for «hyperaktiv adferd» og for læring. Dette prosjekt fikk i fjor 6000 kroner. I år bevilget styret 4000 kroner. (Dyreforsøk.)

10. Dosent dr. med. Per Finne, Barneavdelingen ved Haukeland sykehus, søkte om og ble innvilget 10 000 kroner til et forskningsprosjekt som dreier seg om den betydning for hjernens utvikling som ernæringen har i den første periode etter fødselen, hos barn med fødselsvekt under 2500 gram. Blant barn med så lav fødselsvekt finner man en overvekt av psykisk utviklingshemmede.

11. Professor dr. med. Kåre Berg, Institutt for medisinsk genetikk, Rikshospitalet, søkte om 47 831 kroner til årslønn for en fysiokjemiker som skulle fortsette de genetiske studier av psykisk utviklingshemmede med forsøk på forebyggelse av åndssvakhet ved tidlig fosterdiagnostikk. Professor Berg har tidligere fått i alt 110 000 kroner av Åndssvakesakens forskningsfond, og flere vitenskapelige arbeider og praktiske resultater er lagt fram. Men styret fant i år som i fjor å måtte avslå søknaden til denne stilling for en fysiokjemiker, fordi fondets midler er små og fordi stillingen har vist sin berettigelse og bør komme inn på universitetets stillingsbudsjett. Professor Berg anfører da også at tidsrommet for prosjektet er ubegrenset.

12. Professor K. Lange Andersen og overlege Ole B. Munch søkte om 40 000 kroner til fortsatt forskning omkring vekst og utvikling hos psykisk utviklingshemmede og eventuelt hva som kan oppnås ved fysisk fostring for å optimalisere nedsatt vekst. I fjor bevilget styret 20 000 kroner. Prosjektet er anslått å ville ta ca. 5 år. Styret bevilget 20 000 kroner.

BARNESANGER SOM ER ANNERLEDES

Finn Andersen: «Mine viser»
Utgitt i samarbeid mellom
Aschehoug og Gyldendal
48 sider — Kr. 30,—

Boken er et alternativ, og dens innhold er egnet til å gi oss mange nye tanker innen begrepet barnesanger.

Når en steller med barn, har det fra de tidligste tider vært sanger med innhold som har vært brukt til underholdning og lek. Ord og toner har alltid kunnet engasjere barnet mer enn noe annet og alltid med utbytte.

For våre elever med psykisk handicap, har en i særlig grad kunnet glede seg over den betydning sang og viser har for den enkelte, både i læring og i lek, og i vår sanse-, begreps- og sosialtrening er sangen en viktig komponent.

Finn Andersens bok bidrar sterkt i dette bilde. Tekstene er lette å forstå og innholdet blir levende med morsomme og glade fargeillustrasjoner, som viser Sigrun Sæbø Kapsbergers fine innlevelse i barnesinnet. De 23 viser spenner over et vidt felt, både innad og utad.

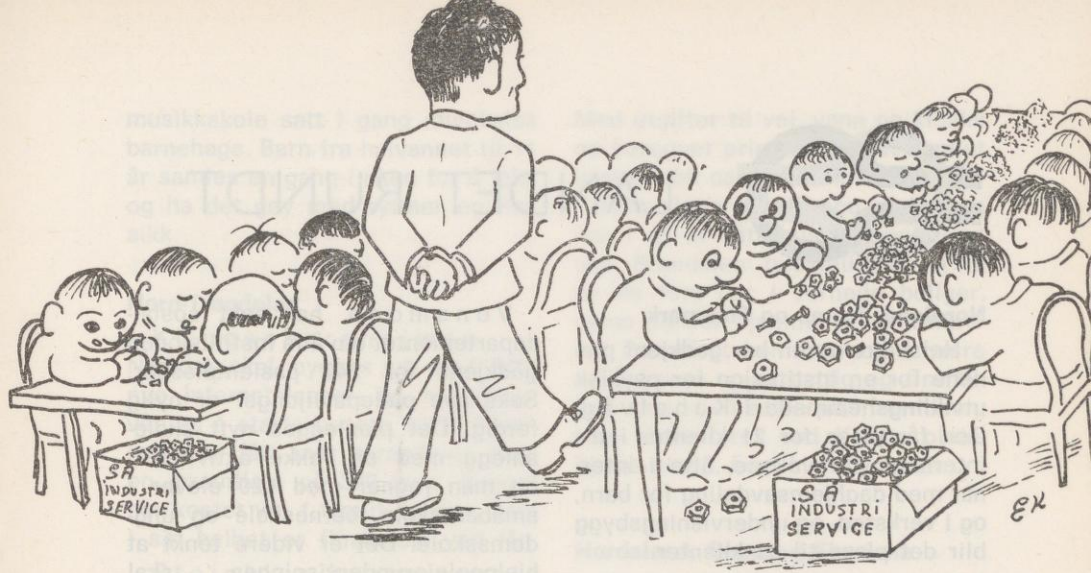
Barnet får oppleve kanskje helt nye situasjoner rundt seg, og også følelseslivet og det som rører seg der, er tatt godt med. Sanger og viser har alltid hatt en oppdragende betydning i tillegg til alt det meningsfylte og kontaktskapende som bestandig er overveiende. Jeg tror det formanende og delvis moraliserende i visetekstene også har vært et godt virkemiddel i barnets tankeliv.

I «Mine viser» er det flere sanger med tekst som bringer tankene ut på vidvanke, og en kan undre seg over hvordan våre barn vil motta disse som går på tvers av det livsmønster de møysommelig har tilegnet seg. Jeg peker i den forbindelse på nr. 16: «Du har også lov til å bli sint» samt nr. 20: «Jeg liker deg også om du gjør gale ting».

Det kan bli spennende å høre reaksjoner på disse sangene. Nr. 6: «Bare se lille øye» er en parodi på den gamle: «Vær forsiktig lille øye», en sang som i alle år har vært sunget og elsket av alle barn.

Teksten i den nye kunne være bra, men det hadde vært en fordel om det var blitt brukt en annen melodi. Slik sangen nå trer fram, er motsetningen for åpenbar, og kan virke villedende på barnet.

Men «Mine viser» har sikkert en oppgave for våre sangglade små, og det er grunn til å være meget takk-

Dippedutter eller behandling

Danskene er kommet lenger enn oss i sysselsetting av psykisk utviklingshemmede, men det blir også reist kritikk mot en del av den beskjeftigelse som foregår i institusjonene. I juni-nummeret av Funktionærbladet — medlemsblad for Åndssvageforsorgens Personaleforbund — går Lisbeth Møller til krast angrep på monteringsverkstedene — jeg mener de verksteder hvor klientene sitter og monterer dippedutter fra morgen til kveld. Det er pinlig, sier hun.

— Vi har verksteder hvor en omsorgsutdannet medarbeider går alene med langt over 20 dårlige klienter. Tør noen påstå at de åndssvake her får den trening og behandling som vedkommende i følge loven har krav på? Her kunne den omsorgsutdannede med full dekning skiftes ut med en kommunal oppsynsmann.

— Vi skal gi klientene en målrettet behandling og ikke la dem sitte og montere små dippedutter, sier Lisbeth Møller. Hun tror at en stor del av klientene ikke aner hva «dippeduttene» skal brukes til.

— Jeg fristes til å tro at monteringsverkstedene bevisst fungerer som en billig foranstaltning til passivisering av de dårligst utrustede klientene, fyrer hun løs.

---

nemlig for initiativet som resulterte i at boken ble utgitt.

Formatet og utstyret vitner om at utgiverne meget vel har hatt i tankene de barn som boken særlig henvender seg til. At boken ledsages av LP-plate og kasett er selvsagt et stort pluss.

Alfhild Hansson.

LANDET RUNDT

Nordland, Troms og Finnmark

Helsedirektøren har godkjent planene for en institusjon for psykisk utviklingshemmede i Kabelvåg. Den får plass for 21 klienter i tre internater for voksne, åtte i internat med daghjemsavdeling for barn, og i verksted- og undervisningsbygg blir det plass til 33 klienter.

Som et ledd i integreringen av psykisk utviklingshemmede i lokalmiljøet har Trastad gård kjøpt et hus i Harstad til bolig for en del av klientene, i nær kontakt med Trastadsentret i Harstad.

Lenvik kommunestyret har i prinsippet erklært seg villig til å samarbeide med Midt-Troms foreldreforening for psykisk utviklingshemmede og med Trastad gård om bygging og drift av et småhjem på Finnsnes. Kommunen gir gratis areal til tomt for hjemmet med bestyrerbolig, under forutsetning av at det oppnås en forsvarlig samarbeidsavtale.

Norsk Forbund for psykisk utviklingshemmede har stiftet eget fylkeslag for Troms og Finnmark, og forbundet har dermed fylkeslag over hele landet.

Rødøy kommunestyret støtter fullt opp om nabokommunen Meløys arbeid med å få opprettet en institusjon for psykisk utviklingshemmede i distriktet.

Vensmoen har søkt sosialdepartementet om å få institusjonen godkjent for 240 pasientplasser. Seks nye pleiepaviljonger er nylig ferdig. Det planlegges nytt skoleanlegg med en rekke aktiviteter, og man regner med 120 elever i småbarnskole, barneskole og ungdomsskole. Det er videre tenkt at hjelpepleierundervisningen skal overføres til det nye skoleanlegget. Plankomitéen har også regnet med at den daginstitusjon som kommunen har på sitt investeringsprogram for 1976, kan knyttes til skoleanlegget. Det samme gjelder helsestasjon for Øvre Saltdal, fritids- og klubbaktiviteter og lokale for stedets idrettsklubb.

Sykehusnemnda i Nordland har anbefalt at en daginstitusjon for psykisk utviklingshemmede med 30 plasser innpasses i fylkets helseplan og plasseres i Symraområdet i Bodø. Fylkesmannen har sluttet seg til sykehusnemndas vedtak.

Rana skolestyre har gått inn for at daghjemmet for psykisk utviklingshemmede på Gruben får leie Fairbanksveien 29 i Mo til treningslokaler.

Musikalsk barnehage er blitt et fint tilbud for funksjonshemmede i Bodø. Norges Handikapforbunds avdelingskontor i Bodø har i samarbeid med Bodø kommunale

musikkskole satt i gang musikalsk barnehage. Barn fra halvannet til 11 år samles en gang i uken for å leke og ha det gøy med rytmer og musikk.

Nord-Trøndelag

Klingenbergheimen i Namdal skal bygges ut med åtte nye internatplasser, og byggingen ventes å starte høsten 1976. Hjemmet har fått nytt terapibygg med en grunnflate på 370 kvm. Bygget har kostet vel 1,1 mill. kroner, som i sin helhet er finansiert ved lån.

Steinkjer husmorskole har søkt fylkesskolestyret om tillatelse til å få en klasse for fire psykisk utviklingshemmede elever også dette skoleåret. Skolen hadde fire elever i en slik klasse siste år, og opplæringstilbudet viste seg å være meget vellykket.

Sør-Trøndelag

Fylket har vedtatt å kjøpe tre av de 80 leiligheter som er under oppføring på Mælandfeltet på Røros. Leilighetene skal bli bolig for psykisk utviklingshemmede, tre klienter i to av leilighetene, mens den tredje skal brukes av personalet som skal ha tilsyn med klientene.

Ved Klæbu pleiehjem skal det bygges 24 personalboliger samt elevinternat for vernepleierskolen. Leilighetene blir to-roms på ca. 60 kvm. hver. Prosjektet er kostnadsberegnet til vel 3 mill. kroner. Elevinternatet som vil komme på vel 4 mill. kroner, får åtte dobbelthybler, 27 enkelthybler samt fellesrom. Med utgifter til vei, vann og kloakk og beregnet prisstigning vil samlet kostnad bli ca. 9 mill. kroner.

Fem elever fra Klæbu pleiehjem har i et år fått husstellopplæring ved Brundalen husstellskole. Fire av de fem bor i vernede boliger, mens en bor hjemme hos foreldrene. Prøveåret har vist seg å være en suksess og et nyttig og fint tilbud som vi vil satse på i fremtiden, sier skolestyrer ved Klæbu pleiehjems skole, Edel Lian Lyngvær.

Hordaland, Sogn og Fjordane

Fra Nordheimsund meldes det at Helsedirektoratet har godkjent at Solund leirskole i Kvam kan benyttes som midlertidig daghjem for funksjonshemmede barn og unge. Hjemmet skal også drives som internat og skal åpnes 1. september. Det blir plass til åtte psykisk utviklingshemmede i alderen 3 til 19 år.

Etter mange års forberedelse ser det ut til å bli alvor av å få bygget en institusjon i Gloppen. Kommunen har utpekt forskjellige alternativer til tomt, og kommunestyret understreker at det haster med å få reist hjemmet i Nordfjord.

Daghjemmet og familiehjemmet på Lekve skal være innflyttingsklart 1. november. Det blir plass for tilsammen 20 klienter.

Odda lokallag for psykisk utviklingshemmede er blitt enig med Odda kommune om å gi et utvalg i oppdrag å utrede tilbud for psykisk utviklingshemmede i Odda-området.

Arbeidet for psykisk utviklings-

hemmede står øverst på listen over oppgaver for Sogn og Fjordane distrikt av Norges Røde Kors. Det skal satses nye midler for å bedre tilbudene ved Granlia i Balestrand, og Røde Kors vil dessuten gå aktivt inn for å samle midler til Nordfjordheimen som skal reises på Sandane.

Os Lions Club har gitt tilsagn om 15 000 kroner til det planlagte dagsentret for psykisk utviklingshemmede som Bergen Røde Kors Barnehjelp skal drive på Gåssand. Det er det gamle skolehuset på Søfteland som skal ominnredes og pusses opp. Ved siden av tilskudd fra Lions Club og Os kommune skal en god del av oppussingen foregå på dugnad.

Rogaland, Aust- og Vest-Agder

Øyestad kommunestyre har vedtatt å endre reguleringsplanen for et ca. 10 mål stort område ved Ellengård daghjem og skole, slik at hjemmet kan foreta den nødvendige utvidelse. Ellengård ble tidligere tilbudt å kjøpe tomten, men reguleringsplanen la hindringer i veien. Plankomitéen og støttelaget for åndssvakesaken i Aust-Agder har i lang tid kjempet for å få saken igjennom.

Utvalget som har utredet behovet for institusjoner i Kvinnherad, har levert kommunen en fyldig innstilling som går inn for et internat-distriktshjem med 25 plasser for Kvinnherad, Ølen og Etne, et daghjem med 18 plasser i Kvinnherad og et daghjem med 10 plasser for Ølen/Etne. Distriktshjemmet bør etter utvalgets mening ligge i Heio i Omvikdalen. De 18 daghjemsplassene i Kvinnherad blir foreslått fordelt på distriktshjemmet i Omvikdalen og på Husnes, gjerne sammen med et vanlig daghjem.

Lindgrov, Kvekernes ungdomsheim i Risør, er etter fylkets helseplan påtenkt utvidet med 20 daghjemsplasser og seks plasser som 5 dagershjem/ukehjem. Fylkesmannen rår til at et midlertidig daghjem i leiet lokale på naboeiendommen blir godkjent, fordi byggeplanene vil ta noen tid. Fylkesmannen går også inn for at Lindgrov får overskride utstyrposten på budsjettet med 22 000 kroner til innkjøp av småbuss.

Buskerud, Vestfold

Eiker daghjem på Hokksund ble offisielt åpnet i vår etter å ha vært i bruk siden i februar.

Plassmangelen på Soltun i Drammen er stor, og det er meningen å komme i gang med nybygg høsten 1976. Bygget skal romme 10 hybler, gymnastikksal, et mindre svømmebasseng, skole og aktivitetsrom. Kostnaden blir 4—5 millioner kroner.

Sosialdepartementet har gitt Buskerud fylke tilsagn om 200 000 kroner av de ekstraordinære midler til omsorgen. Beløpet skal brukes til utbedring av fire institusjoner for psykisk utviklingshemmede i fylket.

Fylkesrådet i Vestfold for barn og ungdom med funksjonshemninger

har laget en oversiktlig katalog over tilbudene i fylket for disse aldersgrupper. Fylkesrådet håper den skal bli en verdifull veiviser for alle som trenger hjelp i undervisnings- og behandlingsspørsmål. Mange foreldre spør hva som kan tilbys og føler ofte at de leter i blinde etter noen som kan gi råd og veiledning.

Elever fra Vidaråsen i Andebu og daghjemmet Haavall i Larvik har vært invitert på diskotekkveld i ungdomssentret i Larvik. Kvelden ble uforglemmelig både for gjestene og for fritidsklubbens medlemmer med underholdning av forskjellig slag fra begge parters side.

Akershus

Nybygget ved Follo Helseheim i Ås er offisielt overlevert med arbeidsstuer, forsamlingssal og skolestuer som forlengst er tatt i bruk. Bygget har fått navnet «Regnbuen», i stil med de mange strålende farger på rom og utstyr. Formannen i fylkeskomitéen i Akershus, Rigmor Rostad opplyste under innvielsen at komitéen vil legge ned sitt arbeid, siden ansvaret for utbygging av omsorgen nå er lagt på fylket. Den fremtidige utbygging av Follo Helseheim skal utredes av et utvalg, og fylkesmannen i Akershus foreslår at det stilles 150 000 kroner til rådighet for de forberedende arbeider.

Follo yrkesskole oppretter i høst to klasser for psykisk utviklingshemmede, den ene på sømlinjen, den andre i trearbeid.

Fylkesutvalget har gått inn for at et dagsenter for psykisk utviklingshemmede i Aurskog-Høland innpasses i helseplanen. Sentret foreslås reist på Bjørkelangen med 12 plasser.

Eikebu daghjem som eies av Nesodden Helselag, er flyttet inn i nybygg på 230 kvm. Hjemmet har åtte klienter mellom 4 og 44 år.

Enestående i norsk institusjonshistorie må vi kalle sykkelturen fra Emma Hjorths Hjem i Sandvika til Nærlandheimen på Jæren i vår. 25 klienter og åtte ledsagere tråkket den lange turen, og i Lyngdal mottok elevene Sykkelforbundets plakett, en velfortjent heder til de iherdige syklistene.

Oslo

Speiderorganisasjonene ønsker å intensivere sitt arbeid for psykisk utviklingshemmede. De har i sommer arrangert et nordisk kurs om speiding og utviklingshemmede på Hadeland.

Hedmark, Oppland

Finansieringen av nybygg ved Hebergheimen i Kongsvinger er så godt som klar. Bygget vil med en gulvflate på 2710 kvm koste ca. 6,8 mill. kroner og gi plass for 20 pasienter, svømmebasseng og gymnastikksal og daghjem for 15 barn.

I den langsiktige planen for omsorgen i Oppland blir det foreslått regionhjem på Fagernes for Valdres og på Otta, Gjøvik, Lillehammer og Hadeland, evt. også Dokka. I første omgang skal det oppnevnes en plannemnd for regionhjemmet på Fagernes.

Hedmark fylke har fått tilsagn om 1,1 mill. kroner av de ekstraordinære statsmidler. Pengene skal brukes til ombygging og utbedring ved Evjebakken, Furubo, Holo, Åkershagan, Hebergheimen og Benningstad.

Østfold

— Vi har hatt alle tiders ferie med våre klienter på en familiehytte på Hvaler, rett ut mot Skagerak, skriver bestyrer Martin Leines til «Rapport» fra Gladheim tilsynshjem i Aremark. Hytta ble stilt til disposisjon av eieren, flott gjort, og folket på Hvaler var hyggelig og ga Gladheimfamilien gratis båttur. Hytteferien med bading, turer og underholdning og samvær med andre mennesker ble et uforglemmelig sommerminne.

Mortenstua, Mysen og omegn Røde Kors Barnehjelps daghjem og skole i Eidsberg er åpnet, og 24 barn har ved skoleårets begynnelse tatt hjemmet i bruk. Hjemmet er kommet i stand ved førsteklasses samarbeid mellom Lions Club Mysen og Barnehjelpen. Av kostnaden på vel 1,3 mill. kroner er 400 000 direkte gaver.

I Sarpsborgregionen arbeider et utvalg med planer om å bygge en arbeidsstue i Skjeberg med plass til 25 klienter.

Forbruker- og Administrasjonsdepartementet har godkjent plantegningene til et daghjem ved Østerbo med to avdelinger. Den ene skal være kombinert barnehage og daghjem for 18 barn i alderen 3—7 år, den andre en småbarnstue for 8 barn fra ca. et halvt til tre år.

Fredrikstad guttehjem skal bli vernede boliger for 8 psykisk utviklingshemmede fra Brattlia daghjem. Fylkesutvalget har godkjent leien av guttehjemmet.

Telemark

I månedsskiftet august—september blir det byggestart for daginstitusjon for psykisk utviklingshemmede på Kvalstad. Hjemmet skal etter planen stå innflyttingsklar neste høst.

Diakon Odd Svanes har overtatt som administrasjonssjef på Dagsrudheimen etter Rubert Kleiven, som nå leder Klæbu pleiehjem.

Møre og Romsdal

Skodje treningssenter er åpnet, i første omgang for 15 elever. 13 bor i internatet, to i sine hjem. Det er den tidligere Skodje hagebruksskole som nå skal gi psykisk utviklingshemmede opplæring og arbeid. På eiendommen Skodje Nedre nord for treningssentret skal det bygges daghjem, og planene er godkjent.

Møre og Romsdal fylke har fått tilsagn om 750 000 kroner av de ekstraordinære midler, og pengene skal brukes til utbedrings- og ombyggingsarbeider ved Hellandheimen og Lykkebo i Kristiansund.

Daghjem og internat for psykisk utviklingshemmede i Ulstein vil koste 5,2 mill. kroner.

K. B.

VESTBY STEAMRENS OG ANTIRUSTSENTER

1540 Vestby — Tlf. 216

A/S HAUGS BILSENTER

Bilforretning

2300 Hamar — Telefon 25 570

ASKIM GJESTGIVERI

Kafeteria - Restaurant — Øl - Vin
Pene værelser — Varmt og kaldt vann

1800 Askim — Tlf. 88 27 25

Flebu Luftteknikk Tromsø A/S

Storgt. 162 - 9000 Tromsø
Telefon (083) 83 651

Vi prosjekterer, leverer og monterer:

Industri- og Komfortventillasjon med utstyr
Kloakk- og røkgassrenseanlegg

TROMS KRAFTFORSYNING

TROMSØ

Det lønner seg å kjøpe skumplast direkte fra fabrikk

Spesialmål skjæres

SKUMPLASTFABRIKKEN

2380 Brumunddal tlf. 41 881

ILSTAD & PEDERSEN A/S

BYGGMESTERFIRMA

Bodø — Telefon 21 449

Nybygg og Reparasjoner

EILERT LUND's REDERI A/S

5000 BERGEN

OLA FOSSUM
Entreprenørforretning
Verdal — Tlf. (076) 78 725

GUNNAR LENSBERG A/S
(Tidl. Andersen & Lensberg)
Tlf. 29 213 - 29 243 — 3170 SEM
Alt i graving — Opplessing og transport
Eget pukkverk

SATS-MONTASJE A.S
Sagvn. 11 - Oslo 4 — Tlf. (02) 37 86 77
Vi utfører alt fra manus til plater, og alle former for tekstfremstilling for blader og bøker

SØGAARD VARETREKK
Postboks 55 — 3109 Lofts-Eik
Telefon Tønsberg 16 011

BRUK SPESIALISTEN!
All slags sandblåsing av glass, møbler og metaller — 25 års erfaring
TRYGVE ORFJELL
Normannsgt. 31. - Oslo - Tlf. 68 45 70

K
Butikken for
KÅPER OG KJOLER
i PORSGRUNN
KJOLE- & KÅPEMAGASINET

MASCOT
Tobakk — Frukt — Sjokolade
ved Hotell Vic
PORSGRUNN

Maler og byggtapetserer
TOR EKSETH A/S
Verdal — Tlf. 78 916

TERMOSTATER
MÅLEAPPARATER
REGISTRERPAPIR
SOLBERG & ANDERSEN A/S
Brynsveien 5 - OSLO 6 - Tlf. 19 10 00

ROBERT VARPE TREVAREFABRIKK
Teie — Telefon Tønsberg 21 3 45

FOTOHJØRNET A/S
Verdal — Tlf. 78 306
ALT I FOTO

TORØD DAGLIGVARE
Kjeld Hansen
Ass. Landhandel
Torød — Telefon Tønsberg 22 360

A. TORP
Regnskapskontor
Tlf. 21 74 85

SHIPSUPPLY A/S
Skipsproviant - Rekvisita - Transittlager
4380 HAUGE I DALANE
Telefon 359 - Etter kontortid 359

Levanger — Sandnes — Halden — Berg — Arendal — Florø
Råde — Haukerød

AUSTVOLL MØBELFABRIKK
Sandnes — Tlf. 62 349
Overfalsede skapdører

Tidens møbler...
KRISTIAN HØLLAND
MØBELFORRETNING
Telefon 61 613 — 4300 Sandnes

ROLF GROTH
Kjøtt og Pølsevarer
N. Bankegt. 6 — Telefon 1615
Halden

LARS T. VIGRE
SKOTØYFORRETNING
Sandnes — Tlf. 61 282

SANDAR BILLAKKERING
Haukerød
Sandefjord — Telefon 75 266

BJØRN SØRMO
Begravelsesbyrå
Levanger - Telefon (076) 81 292

BERG HANDEL
Alt i dagligvarer
Berg st. — Telefon 95 203

hos
STEDENFELDT
Levanger — Telefon 81 386
Damefrisør - Herrefrisør
Skjønnhetssalong - Parfymeri

RÅDE INNREDNING
Brødrene Fensbekk
1640 Råde — Tlf. Moss 74 236
DØRER - VINDUER - TRAPPER

THS. OG BJARNE LJOSLAND
Byggmester og Entreprenør
Torbjørnsbu 1 - Arendal - Tlf. (041) 21 590

AAGE BREKKE
Ur og Optikk
4800 Arendal — Telefon 22 595

Ta meget — Betal lite
ARENDAL TEKSTILHUS
Telefon 24 778

ALF NILSEN & CO.
MASKINENTREPRENØR
Tromøya - Arendal - Tlf. 30 545

VICTORIA HOTELL
6900 FLORØ

BILREK.
Bjørn Rist & Co.
Telefon 1 574 - Kirkenes
Telegr.adr.: «Bilrek»
Opel - G.M.C. - Bedford - Vauxhall Chevrolet
Oljer - Bensin - Bilgummi - Rekvisita
Forsikring

LANDS GJENSIDIGE BRANDKASSE
2870 DOKKA
Telefon 154

L. HVIDING
Likkistefabrikk
Stavanger - Telefon 28 772 - 36 479
Begravelsesbyrå Telefon 28 772
Privat telefon 36 758

MELLEMSTRANDS TREVAREINDUSTRI
MØBELPRODUKSJON
Vigrestad — Jæren
Telefon Vigrestad 87 130

Fotograf
STRAND
Kongsberg

TEIGLAND SHIPPING A/S
Postboks 229 — 5001 Bergen
Telefoner: 21 25 30 - 21 04 57

AAS KAFETERIA - KIOSK
v/riksv. 10 (Drammen—Kongsberg)
38 km fra Drammen, 3,5 km fra Kongsberg
Småretter - Smørbrød - Kaffe - Camping
Anledning til fiske — Tlf. Kongsberg 1142

Besøk
BOLLA KONDITORI
Skagen 14 — Stavanger — Tlf. 20 895

Ved besøk i TVEDESTRAND
anbefales min kafé
Trygve Arentsen & Co.
Bakeri og Konditori

LARS GRØNVOLD
Byggmester & Entreprenørforretning
Lillehammer — Sentralbord 51 636

3 K - KONTORKONSULENT
Knutsen & Kristiansen
Kontormaskiner og Kontormøbler
Lillehammer — Telefon 53 988

A/S MØRE INNREDNING
Vegsund - Telefon Ålesund 40 255
Spesialfabrikk for finere innredninger

NYBYGG - REPARASJONER
Vi utfører: Nybygging - Ombygging - Aluminiumsarbeider - Alt i reparasjoner - Motormontasje - Stålkonstruksjoner - Innredningsarbeider - Klassifikasjonsarbeider Slippsetting m.v.
A/S SVOLVÆR MEK. VERKSTED
8300 Svolvær — Telefoner 131 - 167

GUNDERSENS KAFFE
Byens beste
E. GUNDERSEN
2200 Kongsvinger

— Elias Hansen —
TEXACO BENSIN & SERVICE
Ørebekk, 1620 Gressvik - Tlf. (031) 27 551
VELKOMMEN INNOM
Full service - Rekvisita - Kioskvarer
Bilgummi

MØBLER OG BÅTINNREDNING
Vi utfører innredning på alle typer båter
Storveien 25 - Tlf. 27 180 - Gressvik

E. KRISTOFFERSEN
JÅNN KRISTOFFERSEN
GULLSMEDER
Kongsvinger
Godt utvalg i presangartikler

NORSK RAMMEFABRIKK A/S
Gullistfabrikk
Skotterud — Telefon Kongsvinger 35 568

SKOTTERUD GJESTGIVERI
T. O. Bakke
Skotterud — Telefon 35 309
Kafeteria

ALFRED SKULSTAD
Bredsgården — Bryggen — Bergen
Fisk en gros

W. ENGELSEN EFTF.
Ingeniør- og Entreprenørforretning
Sentralbord (054) 10 744
5400 STORD

GLASSMESTER SVERRE SALTVEDT
Alt i glass
Haugesund — Tlf. 24 286
SALTVEDT GLASS
Kopervik

REIDAR F. CHRISTENSEN
BAKERI & KONDITORI
Gressvik **Telefon 27 202**
Utsalg: Brogt. 17 Telefon 12 657

LANDBRUKSSERVICE
Brugt. 18 - Mandal - Tlf. 62 042
ZETOR TRAKTORER
Redskap for landbruk og anlegg

INDUMONT A/S
Mek. Verksted — Industriservice
Jernbanealléen 27 - 3200 SANDEFJORD
Telefon 64 195

Rådgivende ingeniører i bygningsteknikk
BYGNINGSKONSTRUKSJONER
INDUSTRIANLEGG — KAIER
Sivilingeniør **Audun Muri**, M.N.I.F. -.M.R.I.F.
Møllendalsbk. 9 a — Tlf. (05) 29 87 00
5000 Bergen

VI KJØPER
Gammelt kobber - metall - messing
Spes.: Gamle metaller
H. B. OLSEN
Bryggen 3, 5000 Bergen - Tlf. (05) 21 78 94

OLE P. HANSEN
Murmester
Telefon 62 771 Telefon 62 240
9400 HARSTAD

MAGNOR SMIE OG
LANDBRUKSVERKSTED A/S
Magnor — Telefon Kongsvinger 37 147

Kristiansund N. - Kongsberg - Hønefoss - Egersund - Gjøvik - Moss
Trondheim - Ålesund - Tønsberg - Kopervik - Nesbyen - Vennesla

ODDSTØL RADIO
Spesialforretning i Radio og TV
KRISTIANSUND N.
VELG KVALITET — VELG PHILIPS

KONGSBERG
I nye moderne lokaler i byens sentrum finner De banken vår
Vi ser fram til Deres besøk
Hilsen
SANDSVÆR SPAREBANK

SVERRE BRODAHL
SPORT - CAMPING - FISKEUTSTYR
SKI - VÅPEN
Stabellsgt. 13 - Hønefoss - Tlf. 22 888

SPESIALIST I BRILLER
Optikermester
PER B. NYBØ
Th. Petersonsgate 9 - Moss - Tlf. 54 267

MOSS BLOMSTERCENTER
ØRE GARTNERI
Alt i Blomster - Prydbusker - Stauder
1500 Moss — Telefon 57 380

KR. GÜNTHERS EFTF.
Blikkenslager
Spesialverksted for rustfritt stål
Moss — Telefon 52 049

SYVERS EFTF.
Per Wennersten
Alt i Dagligvarer
Ekholdtvn. 35 - Tlf. 57 289 - 1500 Moss

NILS VIKEN
Nygard st. pr. Gjøvik
Assortert forretning

VESTFOLD FERDIGBETONG A/S
Inneh.: A. Rui
Ferdigbetong i alle kvaliteter
Tønsberg Telefon 13 927
Sandefjord Telefon 67 202

CHR. SØRENSEN
Slakterforretning
Kopervik — Telefon 159

A. H. EIDAL
Moderne møbler — Radio — TV
Nesbyen

VENNESLA FYSIKALSKE INSTITUTT
Inneh.: Fysioterapeut Svein Haugland
Vennesla — Telefon 55 201

A/S TRONDHJEMS PAPIR- & PAPFABRIK
Trondheim — Telefon 20 706

ARTHUR M. SPERRE
Agentur — Kommisjon
Kirkegt. 25 - Telefon 21 032 - Ålesund

ARTH. JAHNSENS EFTF.
K Jahnsen
Alt i Møbler
3100 TØNSBERG — Telefon 11 315

BØRGE UNDHEIM
Hønseri
BRYNE — Telefon 84 355
Bankforbindelse: Time Sparebank
Postgiro 6 66 61

EIDSBERG SPAREBANK
Opprettet 1848
Heggin, 1850 Mysen — Tlf. 89 12 16

PER J. SKJERVAGEN
Gullsmed
7460 RØROS
Alt i premier

ANDERSSONS GARTNERI
Tlf. 19 325 - 7053 Ranheim
BLOMSTERHJØRNET
Håkon Jarlsgt. 2 - Tlf. 25 348 - 7000 Trondh.
Alt i blomster og dekorasjoner

Gullsmed
EILIF RYDENG
9300 Finnsnes — Tlf. 18
Fører alt i premier

VATNE LENESTOLFABRIKK
Telefon 25 - Vatne

SIVILINGENIØR
OLE HELMER SJO
M.N.I.F. — M.R.I.F
Rådgivende ingeniører i byggeteknikk
Bryne — Telefon 81 568

Besøk
HALDEN MØBELFORRETNING
ALT I MØBLER
Repslagergt. 19 (tidl. Dovre Skofabrikk)
Halden — Telefon 82 534

Det ideelle sted for møter og kurser
FINNSNES HOTELL
Bondeheimen
9300 Finnsnes — Telefon 151
70 værelser, de fleste med dusj, toalett og radio — 7 grupperom fra 6—100 pers.
Kafeteria — Garasjer
Restaurant med internasjonalt danseork.

ROLF FURUSETH
Entreprenørforretning
Dal — Eidsvoll — Tlf. 76 15 05
Nybygg og reparasjoner

KNUT OFSTAD
Gullsmed
Namsos — Telefon 72 662

KIRKEGATENS KJØTTHANDEL
Alt i Kjøtt — Flesk — Pølser
Kirkegt. 55 — Ålesund — **Tlf. 24 268**

Vi påtar oss alle sorter underlag og asfalteringsarbeider
TROMS ASFALT A/S
Skattøra - 9000 Tromsø - Tlf. 89 635

REALF GRØDEM
Transportforretning - Entreprenørforretning
Maskinstasjon - Grustak
Bryne — Tlf. 82 114 - 88 711 - 81 753

HAMAR BETONGFABRIKK A/S
Ferdigbetong
Hamar — Telefon 22 223

Greåker - Kongsvinger - Manstad - Sarpsborg - Fredrikstad
Ørebekk - Halden - Laksevåg - Kristiansand S. - Råde - Landås

Greåker Glass- og Rammeforretning
Inneh.: Erling Jensen
Utfører alt i glassarbeide
Greåker — Tlf. 61 523

TVETERS BARNEKLÆR
Storgt. 7 - Kongsvinger - Tlf. 14 3 22
Vi selger kvalitetsvarer fra 0 til 12 år
Distriktets største utvalg

★

MANSTAD KJØTT & KOLONIAL
Inneh.: Øivind Karlsen
Ass. Dagligvareforretning
Manstad — Onsøy Tlf. 33 277

★

KARL JOHANSGATENS BENSINSTASJON
Bensin - Oljer - Service
Sarpsborg — Telefon 53 506

GLÅMDALEN FYSIKALSKE INSTITUTT
Engensgt. 1 - 2200 Kongsvinger - Tlf. 15 1 12

LARS SØLAND & SØNNER A/S
Trevarefabrikk — Byggeforretning
Bygningsartikler
Lisleby. Tlf. Fredrikstad 17 257

E. JONASSEN & CO.
Kristiansand S.
Delikatesseforretning —
Daglig nylaget fiskemat
Telefon 22 433

TO-TAKTSERVICE A/S
Salg og Service av
Evinrude utenbordsmotorer
Askeladden Plastbåter
Pankovn. 6 — Ørebekk — Tlf. 27 633

Velkommen til
RISUM SERVICESENTER
Inneh.: Arne Høibø
Vask - Olje - Smøring - Rekvisita
Halden — Telefon 84 496

TORVALD SÆTRE
ELEKTROINGENIØR
Strandvn. 10 — tlf. 26 1920
5031 Laksevåg

Jernkonstruksjoner - Oljefyringstanker
Dører og Porter - Trykktanker
Cyklonanlegg
EINAR ØGREY
Mek. Verksted
Vågsbygd - 4600 Kr.sand S. 1 Tlf. 12325

E. SOLBERG & CO. A/S
Råde - Telefon Moss 74 191
Alt i Jern- og Bygningsartikler

EGIL TØSSEBRO
Byggmester
Øvre Kolstien 34 — Telefon 28 07 97
5030 Landås — Bergen

HANS HAGEN
Mekanisk Verksted
Nye Teglverksvei 19 - 4600 Kristiansand S.
Postboks 1055 — Telefon 24 4 38 - 15 6 25
Postgiro 30 61 96
Bankgiro 9405.05.21367

TERJE SØRHUUS
Antikviteter
Lilletorvet - 3250 LARVIK - Tlf. 81 858

Velkommen til
STAVE DAGLIGVARER
Godt utvalg
Farriseidet Telefon 82 195
Torstrand » 81 465
3250 LARVIK

NØSTEBU
Spesialforretning i Garn og Trikotasje
Nansetveien 98 — Telefon 85 835
3250 LARVIK

ERLING HANGREY
Urmaker — Alt i Ur
Torget 2 — 3250 LARVIK — Tlf. 81 743

A/S BYGGTEKNIKK
Kjøbmannsgt. 8 — Sentralbord 20 080
Trondheim

LILLESTRØM AKVARIUM
forer alt i fugler, fuglebur, fisk og rekvisita
Parkalléen 21 - 2000 Lillestrøm - Tlf. 71 16 57

KLOSTER ELVERHØY
ENTREPRENØRFORRETNING
2300 Hamar

Besøk
ELVINE KAFETERIA
Marvikveien 2 b - 4600 KRISTIANSAND S
Telefon 26 880
Assortert middagsmeny
Hjemmeservering — Lokalutleie

SANDSJE MEK. VERKSTED
Inneh.: Skorge og Kleppan
3160 STOKKE — Telefon 340
Fabrikasjon av:
Trebearbeidingsmasker og Verktøy

Ta en stopp ved
RØLLESHAUGEN
Med god mat og en forfriskning
3037 GALLEBERG
Telefon Sande i Vestfold 1838

BJ. TANGEN
Heidemannsgt. 31 - 2300 Hamar
Telefon 23 2 43
Kolonial - Tobakk - Frukt

MELØEN MEK. VERKSTED
Kristiansund N. — Tlf. 71 838
Monteringer og Motorreparasjoner

DAGBLADET FINNMARKEN
Hovedkontor: Vadsø - Tlf.: 51 213
Avd.kontorer:
Kirkenes, tlf.: 91 334 — Vadsø, tlf.: 87 213

A/S LYSKOPI
Nordregt. 23
Trondheim — Telefon 22 640

FINN MALTERUD
Gjøvik — Telefon 72 125
Volvo-forhandler

GJØVIK STENINDUSTRI
Monumenter - Skifer - Bygningsplater
Pent arbeide
Gjøvik — Telefon 71 374

A/S TRE OG FLIS
Alt i Gulvbelegg — Parkett
Blomsterdalen — Telefon 76 674

K. LUND A/S - STEINKJER
Aut. Rørleggerfirma
Verksvn. 7 - Steinkjer - Tlf. 62 788

NORD-TRØNDELAG
RENHOLDS-SERVICE
Inneh.: Kari Stakset
Steinkjer — Telefon 62 603

SALVE GAUSLÅ
Aut. Entreprenørforretning
4800 Arendal — Telefon 25 510
Spesialitet: **Brønnboring**

TEIGENS MASKINFORRETNING
Landbruksforretning - Reservedeler
Steinkjer — Telefon 61 194

STEINKJER BETONGINDUSTRI A/S
Figgja — Steinkjer — Tlf. 62 240

AGDER METALLVAREFABRIKK
Stenklev, Arendal — Tlf. 21 227

For god — nvbrent kaffe
Legg veien om
KAFFESPESIALEN
Storgaten 11 - Sandefjord - Tlf. 62 555
Husk kaffe-automaten
Den står til tjeneste døgnet rundt

A/S STOKKE PUKKVERK
Stokke — Tlf. 327
Pukk - Singel - Veigrus

GRILLEN
Kafeteria - Friluftsservering
Selskapslokaler
Telefon HOLMESTRAND 51 460
Rådhusgt. 11

Larsen Freseverktøy
K. LARSEN A/S — Verktøyfabrikk
Stokke — Telefon 86

ALF TORJUSSEN
Blikkenslager
4800 Arendal — Telefon 25 263

A/S THOR DAHL
Skipshandel
SANDEFJORD

Sellebakk - Fredrikstad - Stavanger - Kristiansand S. - Verdal - Rødland
Larvik - Namsos - Lillehammer - Arendal - Hamar - Helgådalen - Rygge

EINAR BRÅTHEN
Alt i kjøtt - Pålegg og Pølsevarer
Selbak Torg — Telefon 14 103
1650 Sellebakk

SKAL DE KJØPE
SOVEROMSMØBLAR?
Sjå då først våre modeller.
Desse er Stilfulle - Prydfulle og Praktiske
Skogen Møbelfabrikk A/S
Rødland — Tlf. Velandsnes 60 b

MØBLER & LYS A/S
Alt i Møbler og Lamper
Sellebakk — Tlf. 14 341

FAG-FOTO
Leif Sørlie
Larvik — Telefon 81 317

JOHAN SANENGEN A/S
Glassmesterverksted — Glass-sliperi
Thorbjørnsensgt. 17
Tlf. 12 501 — Fredrikstad

H. LØVOLD
Fiskeforretning - Fast bilrute
Namsos — Telefon 72 773

RØNNEBERG & CO.
Fothelsesenter
Off. aut. protesetekniker
Nykirkebakken 9 — 4000 Stavanger

EVENSEN & EVENSEN
Aut. Entreprenørforretning
ALT I MUR - TRE - BETONG
Tlf. 52 147 — Lillehammer

Benytt
HÅGENSENS FOTO
Namsos — Tlf. 72 436

KARL HOLM
Slakter og Pølsemakerforretning
Arendal — Tlf. 21 134

TEPPERENSEKSPRESSEN
Rådhusgt. 15 — Telefon (041) 21 308
4600 KRISTIANSAND S.

FLYPLASSEN
LAKKERINGSVERKSTED
Postboks 90 - 1580 Rygge - Tlf. 60 724

TORBJØRN GRANDE
Byggmester
Verdal — Telefon 78 612
Privat Steinkjer 43 158

LØVSTRØM & NERLAND A/S
Herreekvipering
Folkets Hus - Telefon 25 704
Hamar

STAVANGER RØKERI
Stavanger — Telefon 23 584

LEIF ROTMO
Ass. landhandel
Helgådalen — Tlf. Verdal 80 473

GARDINER — TEPPER
SVELLAND
Byens utstyrsmagasin
Haraldsgt. 140 - Haugesund - Tlf. 21 222

HARALD HALVORSEN
SKIPSMEKLER
5500 HAUGESUND

H. M. WRANGELL & CO. A/S
5500 HAUGESUND

BRØDR. MYRHAUGEN
Murmestere
Trones — Telefon 63 018
SANDNES

K. BJØRKEN
BAKERI og KONDITORI
7630 ÅSEN — Telefon (076) 86 174

FOTOMAGASINET
Film, fremkalling, kopiering, albums, rammer
Dagny Holthe
N. Storgt. 1 — DRAMMEN
Telefon 83 38 32

DRAMMENS SVEISEVERKSTED
Bjørnstjerne Bjørnsonsgt. 104 - Drammen
Telefon 81 91 90
ALT I SVEISEARBEID
Utleie av mobilkran

ODD FELLOW
mottar sluttede selskaper — Brylluper
Bisettelser — Mottagelser etc.
Engene 6 - 3000 DRAMMEN - Tlf. 83 53 89

Besøk
GRILLEN KAFETERIA
Ø. Storgt. 4—6 — Telefon 83 19 36
3000 DRAMMEN
Hjembakte kaker — God mat
Levering av snitter og koldtbord

GUNNAR DAHL
Handelsgartneri
Alt i planter og blomster
Hønefoss — Telefon 21 524

Ronsenprodukter i rikholdig utvalg får De hos
THV. ENDERUD & CO.
«Ronsensentret» Storgt. 1, Telefon 21 388
Hønefoss
Ellers alt i rokesaker, konfekt og lesestoff.
Distriktets eneste aut. Ronson-Service

ROLF WIGAND'S
REDERI
5000 BERGEN

SKOTØYMAGASINET
Telefon 3076 — ÅRNES
Skotøy — Herreekvipering
Sportsartikler — Møbler

BRØDR. AAKVIK A/S
Entreprenørforretning
Ålesund — Sentralbord 24 651

HAFSLUND VULK A/S
Utfører banepålegging - Avbalansering
Omlegging - Reparasjoner
Isevn. 59 - Sarpsborg - Tlf. 67 452

STÆRKEBYE TRYKK
Alt i trykksaker
3051 Mjøndalen - Tlf. Drammen 82 62 56

WOLD & HANSEN
Lerdalsgt. 21 - Strømmen
Telefon 71 22 67
Blikkenslageri - Alt i bygningsarbeide

STANGE ELEKTRISKE
Elektrisk forretning
Aut. installatør
Telefon 31 614 — Stange

IVAR HJELLE
Byggmester
Volldalsberga 21 - Ålesund - Tlf. 25 816

SOLVANG BENSIN & SERVICE
Synnøve og Vigleif By
Furnesvn. 111 - 2300 Hamar - Tlf. 22 6 65
Vask - Smøring - Oljeskift - Rekvisita
Parafin - Fyringsolje — Kiosk: Tobakk -
Frukt - Sjokolade - Is - Mineralvann

MOSJØEN SKOTØYMAGASIN
C. M. Havigsgt. 14 - Tlf. 70 251
ALT I SKOTØY
Mosjøen

IMA A/S
Industri og Marine Arbeid
Tlf. 64 322 - 67 183 — 3200 Sandefjord

LILLESTRØM KONFEKSJON
LILLESTRØM
HERRE-. GUTTE- og PIKEKLÆR

SVERRE MAGNUS GISET A/S
Optiker
Hamar — Tlf. 21 230

SUNNDAL MEIERI A/L
Melk gir styrke
Sunndalsøra — Telefon 91 130

EIVIND J ALHAUG
ENTREPRENØR
Hamar — Tlf. 22 954

De får mange tips ved en rundtur i vår forretning. — Gå innom
SIG. BERGERSEN
Nittedalsgt. 19, Lillestrøm, Tlf. 71 13 03
Glass - Stentøy - Kjøkkenutstyr -
Damevesker - Parfyme - Leketøy

KLAUS LANGSHOLDT
Aut. Rørleggerfirma
1700 Sarpsborg — Telefon 53 9 88

HOTELL SOCIETETEN
Vertskap: Marit og Finn Vik
3080 Holmestrand — Telefon 51 7 98

OLAVSENS ELEKTRISKE
Aut. installatør
Fredrikstad — Telefon 15 275

A/S DANTHERM
Varmluftaggregater
Tønsberg — Telefon 12 121

HUMLEN INDUSTRI A/S
6020 Vegsund
Telefon Ålesund 41 360

Mange bauger fører til Fredrikstad
Linjeagenturer — Skipsmeglere
MØRKS EFTERFØLGERE A/S
Fortolling — Spedisjon
Postboks 3 — 1601 Fredrikstad
Tlf. 15 800 - Telegr.adr.: «Just»

SVERRE BJERKELI
Alt i Kjøtt og Pølsevarer
Telefon 23 505 — 2300 HAMAR
Husk Pølsebua på Østre Torg

STOR-VASK A/S
Telefoner 26 666 - 27 696
SKIEN

A/S FREDRIKSTAD
BLIK- OG METALVAREFABRIK
1600 FREDRIKSTAD

STADION SERVICE-SENTER
Bensin - Olje - Smøring - Rekvisita
Kvikkvask - kiosk
Vangsvn. 70 - Hamar - Tlf. 25 744

S. RUSTAD
Herre- og Gutteutstyr — Skotøy
Torvgt. 42 — Hamar — Tlf. 23 863

BENYTT
Geo Selskapsmat
GEO VARESENTER
Åsgårdstrand - Telefon 81 004

E. NORBOTTEN A/S
STEINKJER
Telefon sentralbord (077) 61 170

URDS BARNEUTSTYR
Steinkjer — Tlf. 61 604
Alt i Barneklær

MATHISENS FOTO &
RAMMEFORRETNING A/S
Alt i Foto og Ramme
Stoltenbergsgt. 10 — Telefon 11 401
3100 TØNSBERG

A/S SERVICE
Ålesund — Telefon 21 517
Radio — TV

AUDNA BRUK
Alt i trelast for nybygg og reparasjoner
Sør-Audnedal — Telefon 65 140

MATHIAS JULNES
Byggmester
Molde Telefon 53 042

OSCAR VISTE & CO.
5700 VOSS — Telefon 11 054
KOBBER- og BLIKKENSLAGER
Nybygg og Reparasjoner

Hundhammer Eskefabrikk A/S
Konditoresker — Smørbrødesker
Trådstiftesker — Fittingesker
Meieriemballasje
Mariero — postadr. 4010 Stavanger
Hillevåg - Tlf. Stavanger 36 503, 29 160

HANS ROGNE A/S
6000 Ålesund — Tlf. (071) 21 453
ALT I MALERVARER

ELVIN LINDSTRØMS EFTF.
Gunv. Hamre
Granit og Marmorsliperi
Stavanger — Tlf. 25 612

MÆLAND HØNSERIUTSTYR
5700 VOSS - Tlf. 12 173

ARNE A. WAMS EFTF.
ALT I DAGLIGVARER
Tlf. 85 70 07 — Vikersund

IVAR ISAKSEN
Entreprenør
Ålesund — Telefon 37 074

A/S CENTRUM VULK
Munkegt. 2 — 4800 ARENDAL
Telefon 22 490

RØEDS TREVARE A/S
3200 SANDEFOJRD
Produsent av Tun-Døren
Telefoner: 64 031 - 61 236

TJØSTHEIM & CO.
ENTREPRENØRFORRETNING
Spes.: Undervannsarbeide
Ø. Holmegt. 30 - Stavanger - Tlf. 29 237

TENGS FINA SERVICE
FINA BENSIN OG OLJER
Egersund — Telefon 91 993

EGERSUND FRYSERI A/S
Egersund — Sentralbord 91 511

TORGER NAVERSEN
Aut. Rørleggerbedrift
STAVANGER
Telefon 23 383

Universitetsbiblioteket i Oslo
Aviskontoret

OSLO 2

Utgiver:
SAMORDNINGSRÅDET FOR
ÅNDSSVAKESAKEN I NORGE
Postboks 167 — 1324 LYSAKER
Returadresse: **AUG. HANSSENS FORLAG**
ØVRE SLOTTSGT. 5, OSLO 1

Benytt
SHELL BENSINSTASJON
Inneh.: K. Langeland & Co.
V. Strandgt. - 4600 Kristiansand S.
Telefon 22 767

Bensin - Service - Olje

ANFINN NILSEN

Tømmermester

Skauvn. 15 - 4800 ARENDAL - Tlf. 23 965

VOLKSWAGEN

Østbye Pedersen Auto A.s

Skien — Sentralbord 20 092

Grafia Boktrykkeri - Oslo